

РОБЪРТ ШЕКЛИ

ПРОДАВАЧЪТ-РОБОТ РЕКС

Превод от английски: Рени Димитрова, 1997

chitanka.info

Точно в тринадесет часа скенерът на входната врата на Мордехай Гастън съобщи за пристигането на куриер 193СУ (робот) на Федералната Пощенска Служба, който временно заместваше болния Фред Билингс.

— Пусни го през процепа — извика Гастън от банята.

— Трябва подпис — съобщи му скенерът.

Гастън се уви с хавлиена кърпа и излезе. Роботът пощаджия представляваше голям цилиндър, оцветен в червено, бяло и синьо, и снабден с колела и стъпала. Освен това имаше и летателен апарат, свързан с електроцентралата на Дейд — Броуърд, така че да може да се издига над задръстванията по улиците и отворените подвижни мостове. Роботът изплю лист хартия и химикалка. Гастън подписа.

— Благодаря, господине — каза роботът на ФПС. Встрани на тялото му се отмести един панел и от него се плъзна навън голям пакет.

Гастън разбра, че това е минифлаерът, който си бе поръчал миналата седмица от корпорация „Лични транспортни средства“ в Корал Гейбълс. Той отнесе пакета на терасата си, отстрани ключалката и включи паметта за сглобяване. Пакетът се разгърна и машината се самосглоби. Когато това бе свършено, Гастън видя пред себе си една открита алуминиева кошница с просто контролно табло, яркожълта кутия за акумулатори, която служеше и като пилотска седалка и запечатан енергиен елемент, който свързваше флаера към районната електростанция на Дейд.

Той влезе в кошницата и включи апарата. Индикаторът за напрежението светна в ярко червено. Гастън докосна леко ръчката за управление и малката машина се издигна във въздуха. Скоро той се намираще високо над форт Лодърдейл, летейки на запад от блатистата степ Евърглейдс. Можеше да види извивката на дългия атлантически бряг на Флорида от едната си страна и тъмнозеленото на блатата Евърглейдс от другата. Маями беше на юг, обвита в трептяща омара. Бе изминал почти половината от разстоянието над огромните блата, когато индикаторът за напрежение примигна три пъти и угасна. Флаерът започна да пада. Чак тогава Гастън си спомни предупреждението, което бе чул снощи по телевизията, че ще има кратко изключване на тока, за да може да бъде включен в мрежата и района Колийър.

Той зачака микропроцесорът на флаера да превключи автоматично на акумулатори. Но индикаторът за напрежение остана угаснал. Внезапно Гастън изпита ужасяващо съмнение. Той погледна в акумулаторната кутия. Нямаше акумулатор. Само на капака беше залепена бележка, която го уведомяваше откъде може да си го купи.

Падаше към едни равен, монотонен, зелено-сив свят от мангрови храсталаци, ниски палми и тръстики. Имаше време да си спомни също и че бе забравил да пристегне предпазния си колан. Както и да си сложи предпазен шлем. После флаерът му удари водата, издигна се отново и се блъсна силно в един мангров храсталак. Гастън припадна.

Трябва да бяха минали само няколко минути, когато дойде в съзнание. Водата около мангровото островче още се вълнуваше. Флаерът се бе закачил в гъстия клонак на дръвчетата. Само тяхната устойчивост му бе спасила живота.

Това бе добрата новина. Лошата бе, че той лежеше във флаера в наистина неудобно положение и когато се опита да стане, левият му крак бе пронизан от толкова остра болка, че едва не припадна отново. Кракът бе подгънат в странен ъгъл под тялото му.

Това бе наистина тъп инцидент. Спасителната група сигурно щеше да му задава доста неудобни въпроси, когато пристигне да го измъкне...

Но кога ще стане това?

Никой не знаеше, че той е тук, освен ако роботът-пощальон не го е видял да излита. Но на роботите не бе разрешено да говорят за това какво са видели да вършат хората.

След час трябваше да играе на тенис с най-добрия си приятел Марти Фен. Когато не се появеше, Марти щеше да се обади по телефона в апартамента му.

Скенерът на Гастън щеше да съобщи, че е излязъл. Само толкова щеше да каже.

Марти щеше да продължи да се обажда. След около ден щеше да се обезпокои. Той си имаше резервен ключ. Вероятно щеше да иде в апартамента на Гастън. Щеше да намери кутията, с която бе пристигнал флаера. Щеше да реши, че Гастън е решил да се поразходи. Но откъде би могъл да знае накъде? Гастън би могъл да е пресякъл вече половината от Съединените щати и да се е насочил към

Калифорния. Няма да има никаква причина да започне да го търси из блатата, нито пък да предположи, че е катастрофирал.

Беше ранен следобед и сред блатата беше много тихо. Един дългокрак щъркел прелетя отгоре. Лек полъх на вятъра набразди неподвижната повърхност на блатата и утихна. Нещо дълго и сиво плуваше към него. Алигатор? Не, беше само един понесен от водата ствол на дърво.

Гастън се потеше силно във влажния въздух, но езикът му бе сух и гърлото му дращеше като шкурка.

Един рак-отшелник, понесъл черупчестия си дом, се измъкна от водата, за да го огледа. Гастън размаха яростно ръце, при което болката в крака го прониза. Ракът се отдалечи на няколко стъпки, после спря и го загледа втренчено. Гастън се досети, че раците могат да го изядат, преди това да се удаде на алигаторите.

После чу тънък, далечен звук на двигател. Той се ухили, засрамен от собствените си страхове. Спасителният отряд вероятно го е следил с радара си през цялото време. Трябваше да знае, че в днешно време човек не може да изчезне току-така.

Звукът от двигател се усили. Машината се плъзгаше близо над повърхността на водата и идеше право към него.

Но се оказа, че това не е спасителният отряд. Беше умалено копие на едновременна каруца. Водачът бе робот-хуманоид, облечен в бели джинси и отворена на врата спортна риза.

— Здравсти, партньоре — каза почти припаднал от облекчение Гастън. — Какво продаваш?

— Аз съм многофункционална подвижна машина за продажби — отвърна роботът. — Работа за най-големите предприятия на Маями. Нашето мото е „предприемчивите продават на невероятни места“. Ние намираме потребителите си в горските гъсталаци, по върховете на планините и посред блата като това. Ние сме продавачи-роботи и моето име е Рекс. Какво ще желаете, господине? Цигари? Сандвич? Безалкохолно? Съжалявам, но нямаме право да продаваме алкохолни напитки.

— Много се радвам да те видя, Рекс — каза Гастън. — Претърпях катастрофа.

— Благодаря, че споделяте с мен, господине — отговори Рекс. — Ще искате ли сандвич?

— Не ми е нужен сандвич — заяви Гастън. — Счупен ми е кракът. Трябва ми помощ.

— Надявам се да я намерите — каза роботът. — Довиждане, господине и късмет.

— Чакай малко! — извика Гастън. — Къде отиваш?

— Трябва да продължа работата си, господине — отвърна роботът-продавач.

— Ще съобщиш ли за катастрофирането ми на спасителния отряд?

— Боя се, че не мога да направя това, господине. На нас не ни е разрешено да докладваме за действията на хората.

— Но аз те моля да го направиш!

— Аз трябва да спазвам Закона. Приятно ми бе да разговарям с вас, господине, но сега наистина трябва...

— Чакай! — изплака Гастън, когато роботът-продавач започна да се отдалечава от него. — Искам да купя нещо!

Роботът-продавач се върна нерешително.

— Сигурен ли сте?

— Да, сигурен! Дай ми сандвич и една голяма лимонада.

— Мисля, че казахте, че нямате нужда от сандвич.

— Сега имам! И лимонадата!

Гастън лакомо изгълта лимонадата и си поръча втора.

— Това струва точно осем долара — каза Рекс.

— Не мога да си извадя портмонето — оплака се Гастън. — То е под мен, а аз не мога да се помръдна.

— Няма защо да се безпокоите, господине — каза Рекс. — Аз съм програмиран от държавата да помагам на стари хора, сакати и инвалиди, които понякога изпитват същите проблеми.

Преди Гастън да успее да възрази, роботът-продавач опъна едно дълго, тънко пипало, измъкна портмонето му, взе точно пари и го върна на място.

— Ще желаете ли още нещо, господине? — попита роботът, като едновременно отдалечаваше назад от островчето на Гастън каручката си.

— Ако не ми помогнеш, може и да умра тук — проплака Гастън.

— Не искам да ви обиждам, господине, но смъртта за работа всъщност не е нещо особено. Ние наричаме това „да бъдеш изключен“.

Просто и нормално. Понякога може после да мине някой и отново да те включи. Пък и да не го направят, за нас няма значение.

— При хората е различно — увери го Гастън.

— Не знам това, господине — отвърна роботът. — Как е при хората?

— Няма значение. Не си тръгвай! Ще купя още нещо!

— Наистина губя доста време за толкова дребни поръчки — заколеба се Рекс.

Гастън внезапно бе осенен от идея.

— Тогава това ще те зарадва. Искам всичко, което носиш.

— Доста скъпо решение, господине.

— Кредитната ми карта е без ограничения. По-добре започни да записваш поръчката.

— Вече го направих, господине — каза Рекс. Той взе картата на Гастън от портмонето му, отпечата я върху поръчката и му я подаде за подпис. Гастън надраска подписа си с химикалката.

— Къде да оставя стоката? — попита продавачът-робот.

— Натрупай я някъде, а после ми донеси още веднъж от всичко.

— От всичко ли?

— Напълно. Колко време ще ти отнеме?

— Първо трябва да се върна в склада. После да се погрижа за получените вече поръчки. След това ще се върна колкото мога по-бързо. Ще са ми необходими около три дни, най-много четири, ако собствениците ми не ме препрограмират да свърша първо някоя друга работа.

— Толкова дълго? — тъжно произнесе Гастън.

Беше си представял, че продавачът-робот ще кръстосва напред-назад между него и склада може би дузина пъти на ден, трупайки всякакви стоки, докато накрая някой забележи и дойде да види какво става.

Но три или четири дни бе съвсем друга работа.

— Забрави за поръчката — каза Гастън. — И не разтоварвай другото. Искам от теб да занесеш всичко това на един мой приятел. Като подарък. Името му е Марти Фен.

Роботът записа адреса на Марти и попита:

— Искате ли да включите някакво съобщение към подаръка?

— Мислех, че не вземаш съобщения.

— Съобщението, включено към подаръка, не е същото като умишлено предаване на информация. Разбира се, съдържанието трябва да е безобидно.

— Разбира се — каза Гастън, а умът му просветна с надеждата за спасение в последния момент. — Просто кажи на Марти, че минифлаерът се разби над Евърглейдс, както бяхме предвидили, но аз си счупих само единия крак, а не и двата, както се очакваше.

— Това ли е всичко, господине?

— Може да добавиш, че имам намерение да умра тук до един-два дни, ако това няма да го затрудни много.

— Разбрах. Сега, ако това мине през Комисията по етика, аз ще го предам заедно с подаръка.

— Каква комисия по етика?

— Това е неформална организация, в която членуваме ние, разумните роботи, за да сме сигурни, че не са ни излъгали да предаваме важна или поверителна информация в противоречие с нашия протокол. Довиждане, господине и всичко хубаво.

Продавачът-робот си тръгна. Гастън изпитваше силни болки в крака. Чудеше се дали съобщението му щеше да мине пред комисията по етика. А дори и да минеше, дали Марти, който не беше от бързите, ще разбере, че това е зов за помощ, а не просто шега? И ако Марти загрее, колко ли дълго време ще му е необходимо, за да провери, че Гастън наистина е изчезнал, да съобщи на спасителната група и да му осигури помощ? Колкото повече мислеше Гастън по този въпрос, в толкова по-песимистично настроение изпадаше.

Опита да се помръдне малко, за да облекчи болката в гърба си. Кракът му го блъсна с неочаквана агонизираща болка.

Гастън припадна.

Когато Гастън дойде на себе си, той се намираще в легло в болница. В ръката му бе включена система.

Един доктор надникна при него и го попита дали е в състояние да разговаря. Гастън кимна.

Човекът, който се приближи до леглото му бе висок, с голям корем и облечен в кафявата униформа на парков пазач.

— Аз съм Флетчър — каза той. — Късметлия човек сте вие, господин Гастън. Раците тъкмо бяха започнали да достигат до вас, когато ви измъкнахме. Алигаторите също нямаше да се забавят.

— Как ме открихте? Марти получи ли съобщението?

— Не, господин Гастън — изрече един познат глас. Продавачът-робот Рекс беше тук, в болничната стая, застанал до леглото му. — Нашият комитет по етика не ми позволи да доставя съобщението ви. Предположиха, че може би се опитвате да ни измамите. А ние, знаете, не можем да позволим и най-малкия намек, че подпомагаме хората. Иначе ще бъдем обвинени, че вземаме страна и ще ни унищожат.

— Какво направи тогава?

— Разучих протокола. Разбрах, че макар на роботите да не е разрешено да помагат на хората, няма правило, което да ни забранява да работим *против* хората. Това ми позволи да докладвам на федералните власти за разнообразните ви престъпления.

— Какви престъпления?

— Замърсяване на федералния парк със счупения ви флаер. Къмпингуване във федералния парк без разрешение. И съмнения за намерения да храните животни, по-специално раци и алигатори.

— Обвиненията ще бъдат свалени от вас — каза господин Флетчър с усмивка. — Следващия път да не забравяте да проверите дали имате акумулатор.

На вратата дискретно се почука.

— Сега трябва да тръгвам — каза Рекс. — Това е моята ремонтна група. Те мислят, че страдам от непрограмирана инициатива. Това е сериозно заболяване, което може да доведе направо до грешки в автономията.

— Какво означава това? — попита Гастън.

— Това е прогресираща болест, която заразява комплексно системите. Единственото лечение е пълно изключване и изтриване на паметта.

— Не! — възкликна Гастън. Той скочи от леглото, като повлече подире си системата. — Ти го направи заради мен! Няма да им позволя да те убият!

— Моля ви, не се тревожете — нежно го възпря Рекс, докато доктора се притече на помощ. — Сега разбирам, че вие, хората, наистина се тревожите от смъртта. Но за нас, роботите, да бъдеш изключен означава да получиш известна почивка. Довиждане, господин Гастън, радвам се, че се запознахме.

Продавачът-робот Рекс отиде до вратата. Двама работи в черни комбинезони го чакаха пред нея. Те сложиха белезници на тънките му метални китки и го изведоха.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.